

Észrevételek.

Írta: Magyar János.

Ajtay Viktor m. kir. főerdőmérnök „Válaszok“ című írásával¹ kapcsolatosan legyen szabad néhány észrevételemet megtennem.

Igyekszem azonban a mondanivalómat rövidre fogni.

I.

Ajtay sérelmesnek találja, hogy első tanulmányához² hozzászólva, a vágásérettség kérdését csupán mellékkérdésnek minősítettem.

Természetesen az *abszolút-vágásérettség* kérdését!

Sajnálom, hogy ezt a hozzászólásomban nem hangsúlyoztam eléggé.³

Ajtay a „bérlő és bérbeadó, illetve a haszonélvező és tulajdonos“ között keletkezhető vitákból indult ki s ilyen esetekben az állományok abszolút-vágásérettsége tényleg csak mellékkérdés. Illetve tulajdonképpen kérdés sem lehet.

Ha ugyanis egy erdőbirtokon a gazdálkodás üzemterv alapján folyik, akkor a részletes véghasználati (főhasználati) terv felsorolja azokat az erdőrészteteket, amelyek állományán az első fordulónál alatt a véghasználatok fogantatosíthatók. Ez a tény azután már eleve kizárja azt, hogy a „bérlő és bérbeadó, illetve a haszonélvező és tulajdonos“ az állományok abszolút-vágásérettsége fölött vitatkozassék. Ilyen esetben a „bérlő és bérbeadó, illetve a haszonélvező és tulajdonos“ között vitára okot legföljebb csak a kihasználás sorrendje adhat. A kihasználás sorrendjének megállapításánál pedig már csak az a fontos, hogy az első forduló-

¹ Erdészeti Lapok, 1937. 505. old.

² Erdészeti Lapok, 1937. 33. old.

³ Hozzászólásomban nem akartam használni az „abszolút-vágásérettség“ kifejezést. Mert egy és ugyanaz az állomány aszerint lehet már érett a vágásra, vagy még éretlen a vágásra, amilyen szempontból a vágásérettségének megállapítására kiindulunk. Így azután abszolút-vágásérettségről tulajdonképpen nem is lehet beszélni. Jelen esetben azonban ettől a tényről eltekintek, hogy a hozzászólásomban a vágásérettségről tett megjegyzésem félremagyarázhatatlanul érthetővé váljék és az abszolút-vágásérettség alapjául az üzemtervben lefektetett szempontot veszem.

szakra besorozott állományok közül melyik állomány *vágás-érettebb* a másiknál. Vagyis a kérdés nyitjává az állományok viszonylagos vágásérettsége lesz.

Viszont a gazdálkodást üzemterv nélkül folytatva: a gazdálkodónak a használatok engedélyezését esetről-esetre kérnie kell. — Tehát esetről-esetre! — S így a „bérlő és bérbeadó, illetve a hasznélvező és tulajdonos“ között még a kihasználás sorrendje fölött sem igen keletkezhetik vita. Mert egy termelési időszakon belül, művelési szempontoktól eltekintve, a kihasználás sorrendje teljesen mindegy, — az állományok kihasználhatósága vagy ki nem használhatósága fölött pedig már előzőleg az engedély dönt.

Ismétlem: hozzászólásomban az abszolút-vágásérettség kérdésre gondoltam, amikor a vágásérettség kérdését csupán mellékkérdésnek minősítettem.

Kézenfekvő azonban, hogy most már ezt sem teszem. Ha ugyanis hozamszabályozásról van szó, — amint *Ajtay*-nak „A természetes vágássorrendszámra alapított hozamszabályozás“ címmel megjelent tanulmánya⁴ mutatja, — akkor persze az abszolút-vágásérettség kérdése előtérbe kerül. Csakhogy *Ajtay*nak ez a tanulmánya később jelent meg, mint az én hozzászólásom.⁵ Viszont az első tanulmányában hozamszabályozásról nincs még szó.

II.

Írtam a vágáskorról és a vágásfordulóról. *Ajtay* hozzászólásomnak ezt a részét „egész terjedelmében félreértésen“ alapulónak mondja.

S azután válaszában — (508. old.) — ezt írja:

„A tévedés ott van, hogy ahol a forduló már megállapított, külön vágáskort — önkényesen — be nem állíthatok“.

*Ajtay*nak ez a kijelentése nem fogadható el.

Ugyanis:

„... , ahol a forduló már megállapított, ...“
— *ott ezzel elsősorban az évi, illetve a fordulószaki szabá-*

⁴ Erdészeti Lapok, 1937. 321. old.

⁵ Erdészeti Lapok, 1937. 253. old.

lyos vágásterület nagysága dőlt el! Mert a vágásforduló mindenekelőtt nem az egyes állományok tényleges vágáskorára van befolyással, hanem az évi, illetve a fordulószi szabályos vágásterület nagyságát szabja meg.

„Önkényesen“ persze hogy nem állíthatok be külön-külön vágáskort. Ha ez alatt *Ajtay* valami ötletszerűséget, valami erőszakosságot, okszerűtlenséget ért. De hogy okszerűen igen: az bizonyos!

*Ajtay*nak, mint erdőrendezőnek, — akkor, amikor az első tanulmányában a „vágáskor“-t és a „vágásforduló“-t egymás mellé írta, — gondolnia kellett volna a „Részletes erdőleírás“ utolsó előtti rovatára. S nevezetesen az „átl. vágatási kor“ címet viselő rovatra.

Ebben a rovatban vajjon nem külön-külön állítunk-e be minden egyes erdőrészletünk állományára nézve egy-egy vágáskort? S vajjon „önkényesen“ tesszük-e ezt?

Hol van az megírva, hogy pl. 100 esztendő vágásforduló mellett egy 50 esztendő állományunkat nem sorolhatjuk be az első fordulósziakra, ha annak okát látjuk? S tarvágásos vágásmódról lévén szó, akár rögtön az első esztendőre?

„Merőben“ — *régi* — „szemléletet idéz fel“ az a tény, hogy „a vágáskor bevezetett fogalma minden erdőrészlet mintegy önállósít“. Csak ez legfőljebb *Ajtay*nak elkerülte a figyelmét.

Úgy vélem, hogy a hozzászólásomnak a vágáskorról és a vágásfordulóról szóló része nem alapult „egész terjedelmében félreértésen“.

III.

Világosan megmondtam, hogy mit értek „főállomány“ és mit értek „mellékállomány“ alatt. Most, úgy veszem észre, még csak azt kell megemlítenem, hogy a mellékállományt nem bontom két részre. Vagyis nem teszek különbséget az *Ajtay-féle* „kilépő“, „kiváló“ állományrész és a még életképes, de a gyérités során kikerülő állományrész között. (A kettőt egymástól elhatárolni nem is igen lehet). Mert erre a megkülönböztetésre, felfogásom szerint, nincs szükségünk.

A gyérítés után csak a főállomány marad vissza. Mivel pedig gyérítenünk kell, azért a megbíralás tárgyát csak is a főállomány képezheti. Gyérített és még nem gyérített állományokat is csak így hasonlíthatunk össze igazságosan.

Vagy egy már meggyérített állománnyal szemben talán igazságosan biztosítanának előnyt egy még meg nem gyérített állomány számára azok a törzsek, melyek belőle a gyérítés során úgylis kikerülnének? (Mégpedig tekintet nélkül arra, hogy még életképesek-e, vagy sem.)

A megbíralásra csak a főállományokat tartom alkalmasaknak, — (vagyis a gyérítés után visszamaradó állományokat) — s ha a sűrűségről van szó: úgy csak ezek sűrűségét kívánám figyelembe venni.

Sajnálom, hogy *Ajtay*nak a mellékállományról kialakult véleményét nem oszthatom.

IV.

Idézek *Ajtay* válaszából.

„Őszintén bevallom én is, nem sokat törtem a fejem azon, hogy a sűrűséget milyen alapon határozzuk meg, de azt határozottan kijelentem, nem gondoltam azt, hogy lehetséges az eredetileg fatömeg adatok alapján meghatározott sűrűségértéket törzsszám szerint módosítani, mint ahogyan azt *Magyar János* levezetésében teszi.“ (509. old.)

Ebből a mondatból külön kiemelek két szót; „... *törzsszám szerint*...“

És most idézek *Ajtay* első tanulmányából.

„Az általánosan ismert sűrűség fogalmát is csak módosítással vihetjük be számításainkba. Számításainknál ugyanis nemcsak a sűrűség arányszáma szerepelhet, hanem, amint az előbb említettük, ezt az arányszámot kisebbíti az állományból kilépő törzsek számának aránya is. Jele: %.“ (39. old.).

Ebből az idézetből pedig külön kiemelek négy szót: „... *kilépő törzsek számának aránya*...“

Azt hiszem, ezek után látható, miért módosítottam törzsszám szerint „az eredetileg fatömeg adatok alapján meghatározott sűrűségértéket“?

De legyen szabad felhívnom *Ajtay* figyelmét az első tanulmányában közölt 4. táblázatának 5. és 10. rovatára, melyekről válaszában megírásakor alighanem megfeledezett. (51. old.).

Hozzászólásomban „az eredetileg fatömeg adatok alapján meghatározott sűrűségértéket“ azért módosítottam törzsszám szerint, mert Ajtay a tanulmányában ezt tette. S mivel ez nem helyes, szükségesnek láttam az eljárás helytelenségére rámutatni.

Céomat el is értem; mert az *Ajtay* válaszában közölt képlet most már tényleg helyes. — Legalább is matematikailag. — Hogy gyakorlatilag is azzá legyen, ahhoz még az kell, hogy a „ V_{f0} “ jelölés alatt *Ajtay* is azt értse, amit én. Nevezetesen a gyérítés után visszamaradó állomány fatömegét.

S akkor azután már a képletre sem lesz szükségünk.

V.

Csodálkozom azon, hogy *Ajtay* a sűrűség meghatározásával kapcsolatban egy „exakt“ út keresése közben anélkül ajánlja egy tényező bevezetését, hogy annak pontos megállapításán előzőleg gondolkozott volna.

A *sűrűség* fogalma szabatos fogalom, — én ennek ellenkezőjét hozzászólásomban nem bizonyítottam. Mivel azonban egy állomány sűrűségének megállapítása *vitát kikizáróan igen nehéz*, azért állást foglaltam a záródás mellett. A záródás mérhető is s a záródás alkalmazását jelen esetben helyénvalóbbnak is tartom a sűrűségnél.

Egy állomány sűrűségét csökkenthetem anélkül, hogy azzal egyszersmind a záródását is csökkenteném, de a záródását nem kisebbittem úgy, hogy ugyanakkor az állomány sűrűsége is ne kisebbednék.

És most: 1. gyérítenem kell; 2. a gyérítés során kikerülnek az állományból azok a faegyedek, melyek belőle a záródás megbontása nélkül távolíthatók el, vagy ha benne maradnak: úgy sem jönnek számításba; 3. a gyérítés lényege: záródásbontás; 4. ezért az állományból a gyérítés so-

rán olyan faegyedek is kikerülnek, melyek a záródásban egyébként résztvesznek; 5. a gyérités során kikerülő faegyedek összessége a mellékállomány s ez a megbírlásnál nem jön figyelembe; 6. a gyérités után visszamaradó állomány a főállomány, a megbírlás tárgyát ez képezi, — *mert a további fenntartás tárgyát is csak ez képezi*, — ennél meg elsősorban *nem a sűrűség a fontos, hanem a záródás*.

Valamely állomány sűrűségének megállapításakor tekintetbe kell azt vennünk, hogy milyen termőhelyi viszonyok között él az állomány. Ez a tény már a sűrűség fogalmának meghatározásából ered. (A sűrűség definíciójából.) S éppen ez az a legfőbb ok, mely minden vitának, minden bizonytalanságnak alapokául szolgál. Az állomány záródásának megállapításakor azonban nem kell a termőhelyre gondolnunk. Mert a záródás az a viszonzszám, amely a fák koronái által fedett területnek az erdőrészlet egész területéhez való viszonyát fejezi ki. Vagyis a záródás területviszonzszám.

Mivel pedig főállományok megbírlásáról van szó, kézenfekvő, hogy minél nagyobb területrészt borítanak a faegyedek koronái, annál nagyobb az a fatömeg is, melyet adott esetben a főállomány magában foglal. Vagy fordítva. Ennélfogva, — hangsúlyozom: főállományokról van szó, — a fatömeghiány nemcsak a sűrűséggel, hanem a záródással is kifejezést nyerhet. S míg a sűrűséggel csak viszonzlagos fatömeghiány fejezhető ki, addig a záródással az abszolút-fatömeghiány. A gyengébb termőhelyi viszonyok között nőtt akácállományok záródása pl. sohasem teljes, s így ezeknél az a bizonyos „múlóbb alap“ sohasem múlik el.⁶

Természetes azonban az, hogy a gyérités után semmiféle főállománynak sem teljes a záródása. De ez a tény már a gyérités lényegéből adódik. S éppen ezért a záródás alkalmazásának nem is mond ellene. Viszont, hogy a gyérités lényegét a záródásbontás alkotja: — nem kétséges. Az meg éppen nem, hogy okszerű állományápolásról gyérités híján beszélni sem lehet.

⁶ Lásd *Fekete Zoltán*: „Akác-fatermési táblák a Magyar Alföld számára“ című munkáját. (Sopron, 1937.)

A sűrűség helyett tehát bátran ajánlhattam a záródás bevezetését. Azt teszem most is. Csak ne feledkezzünk meg arról, hogy a megbírálásra csupán a főállományokat tartom alkalmasaknak.

VI.

A „fejlődésképeség“ kifejezés helyett szívesebben használnám az „állományjóság“ megjelölést. Adott esetben pedig *a főállományokat törzsosztályozás alá fognám, mégpedig a Roth-féle törzsosztályozás alapján.*⁷ Az állományok ugyanis faegyedekből tevődnek össze s ha az állományok (főállományok) jóságáról egy világos képet akarnék nyerni, akkor azt a faegyedek megbírálásán keresztül alkotnám meg. És per esetén igenis méreteznék, mert annak nem tenném ki magam, hogy az „ellenfél szakértője“ az én adataimnál pontosabb, megbízhatóbb adatokkal állhasson elő.

Ne rovasnék az fel nekem, hogy a megbízhatóbb adatszerezésre is felhívtam *Ajtay* figyelmét. *Pontatlan adatokból csak a véletlen állíthat elő pontosabb eredményt.*

Ezzel a véleményemmel azonban Ajtaynak, mint kezdeményezőnek, az érdemét egyáltalában nem érintem és éppen nem kisebbítem.

Az eszmeceserét ezzel részemről befejeztem.

*

Bemerkungen. Von *J. Magyar.*

Antwort auf die „Erwiederungen“ *V. Ajtays* in der „Hiebsfolgezahl“-Frage (Erdészeti Lapok, Heft VI. 1937).

Der sinngleiche Gebrauch von Hiebsalter und Umtrieb, weiters: als Nebenbestand nur die völlig lebensunfähigen Stämme zu betrachten, ist nicht richtig. Statt der Dichte wäre der Schluss in Betracht zu ziehen und die Entwicklungsfähigkeit mit der Bezeichnung „Bestandesgüte“ zu ersetzen, die beim Hauptbestand aufgrund der *Roths*chen Stammklassen zahlenmässig festgesetzt werden könnte.

*

Observations, par *J. Magyar.*

Réponse aux remarques par lesquelles *M. V. Ajtay* répliquait aux critiques dans la question du nombre de l'ordre des coupes („Erdészeti Lapok“, année 1937, cahier VI).

⁷ *Roth Gyula:* Erdömuveléstan. II. kötet. Sopron, 1935. 898—899. old.

Remarks. By *J. Magyar.*

An answer to the "Replies" *V. Ajtays* on the subject of the "felling serial number" (published in the "Erdészeti Lapok" Nr. VI. 1937.).

Milyen fanemekkel fásítsunk a Nyírségen.

Sokan talán azt gondolják, hogy kár a nyomdafestékért, amikor valaki ilyen agyoncsépeelt és már régen megoldott témával hozakodik elő?

Igaz, a témát már jól megcsépeelték, de meg nem oldoták még.

Nemesak a Nyírségre nézve nem nyert még megoldást a kérdés, de az egész, most folyó hazai fásításra nézve sem.

Legjobb bizonyíték erre a Erdészeti Lapok legutolsó számában *Erdőgazdaság és energiagazdálkodás* és *Egy kis visszapillantás* címek alatt megjelent komoly figyelmeztetés.

A Krónika írójának e címek alatt elmondott minden szava komoly figyelmeztetés, hogy változtassuk meg erdőgazdaságunk irányát! „*Meg kell gyorsítanunk a fiatalosok fejlődését és meg kell rövidítenünk a termelési időszakot.*“

Hogy miért, ezt is elmondja a Krónikás cikkeiben: A kiapadóban levő szén, nyersolaj stb. energiaforrások helyébe új energiaforrásokról kell gondoskodnunk, a külföldről behozott igen sok ipari és vegyi termékeknek itthon kell előállítani nyersanyagát, hogy a létért való küzdelemben függetleníthessük magunkat a külföldtől.“

És mindezekre elsősorban a mezőgazdaság és erdőgazdaság hivatott, de céljuknak csak akkor tudnak megfelelni, ha az „*eddiginél sokkal rövidebb idő alatt sokkal nagyobb tömegek*“ előállítására rendezkednek be.

A magyar mezőgazda konzervatizmusáról is volna csevegni való, mégis merem állítani, hogy a mezőgazdaság és különösen a nagybirtok minden nagyobb unszolás nélkül azonnal áttér az ipari és energiát termelő növények termesztésére, ha ezeket a növényeket tovább is tudja adni *ráfizetés nélkül.*